Makale Türü: Araştırma makalesi
Geliş Tarihi: 09.12.2019
Kabul Tarihi: 21.02.2020
Online Yayın: 29.02.2020

Article Type: Research article
Submitted: 09.12.2019
Accepted: 21.02.2020
Published Online: 29.02.2020

Atıf Bilgisi / Reference Information

Uğurlu, F.M., Kılıç, Y. & Yıldırım, E. (2020). Spor Yapan Bireylerin Akran İlişkileri ve Akran Zorbalığının İncelenmesi. *Journal of History School*, 44,570-582.

SPOR YAPAN BİREYLERİN AKRAN İLİŞKİLERİ VE AKRAN ZORBALIĞININ İNCELENMESİ¹

Fatih Mehmet UĞURLU² & Yakup KILIÇ³ & Eyyup YILDIRIM⁴

Öz

Araştırmada spor yapan bireylerin akran ilişkileri ve akran zorbalığının ortaya koyduğu etkileri incelemek amacıyla yapılmıştır. Çalışma evrenini Fırat Üniversitesi alanı içerisinde spor yapan bireyler oluştururken, örneklemini ise tesadüfî yöntemle seçilmiş 200 öğrenci oluşturmaktadır. Çalışmada Bukowski, Hoza ve Boivin (1994) tarafından geliştirilen, Türkçe uyarlaması Atık, Doğan ve arkadaşları (2014) tarafından yapılan akran ilişkileri ölçeği ile Zorbalık eğilimlerinin ölçülmesinde ise Olweus (1997) tarafından geliştirilen ve Dölek (2002) tarafında Türkçeye uyarlanan zorba/mağdur ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada uygulanan istatistiksel analizler için dağılım normal olduğundan frekans, yüzde, ikili karşılaştırmalarda t testi, çoklu karşılaştırmalarda ise Anova testi uygulanmıştır. Çalışmaya katılan bireylerin %51.0'nın erkek, %63.5' inin 18-22 yaş aralığında %48.0'nın ilde yaşadığı ve %89'unun lisans düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip olduğu görülmüştür. Yine spor yapan bireylerin aylık gelir durumları

¹ Bu çalışma 15-17 Kasım 2019 tarihinde International Paris Conference on Social Sciences-III nolu kongrede sözel bildiri olarak sunulmuştur. Makale yazımı yazar etki oranı: 1.yazar: %40, 2. yazar: %30, 3. yazar: %30

² Dr.,Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü.Beden Eğitimi ve Spor A.B.D. fmugurlu@firat.edu.tr , Orcid: 0000-0001-6830-4383

³ Dr.Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Antrenörlük Eğitimi Bölümü yakupkilig@firat.edu.tr, Orcid: 0000-0003-4889-5571

⁴ Dr.,Fırat Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü eyildirim73@gmail.com, Orcid: 0000-0002-8508-5861

Spor Yapan Bireylerin Akran İlişkileri ve Akran Zorbalığının İncelenmesi

incelendiğinde %55'nin bin TL'nin altında gelir düzeyine sahip oldukları tespit edilmiştir. Sonuç olarak spor yapan bireylerin akran ilişkileri ve zorbalık eğilimleri incelendiğinde; akran ilişkilerinde, olumsuz yansıtma, duygusal paylaşım eksikliklerinde ve zorbalık eğilimlerinde erkeklerin daha çok baskın oldukları görülürken, 18-22 yaş grubundaki bireylerin 28-32 yaş grubundakilere oranla daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir. Yaşadığı yer, eğitim ve aylık gelir durumlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: Spor, Akran İlişkileri, Akran zorbalığı

Investigation of Peer Relationships and Peer Bullying of Individuals who do Sports

Abstract

This study was conducted with the aim of investigating the peer relationships and peer victimization of individuals who do sports. The population of the study consisted of individuals who do sports in Fırat University while the sample of the study consisted of 200 individuals who were randomly chosen. In our study, the Peer Relationship Scale, which was developed by Bukowski, Hoza and Boivin and adapted to Turkish by Atik, Doğan et al. and the Bully/Victim Scale, which was developed by Olweus (1997) and adapted to Turkish by Dölek (2002), were used to conduct the investigation of peer relationships and peer victimization of individuals who do sports. For the statistical analysis in the study, because the distribution was normal, frequency calculation, percentage calculation, t-test for two-group comparisons and Anova test for multiple-group comparisons were conducted. The participants in the study included 51.0% of males and 63.5% of 18-22 years old individuals. It was also determined that 48.0% of them lived in cities while 89.0% of them had education at the undergraduate level. In the evaluation of the monthly income levels of the participants, it was determined that 55.0% of them had income levels that were less than one thousand TL (Turkish Liras). As a conclusion of the investigation of peer relationships and peer victimization tendencies of individuals who do sports, it was observed that males were more dominant in peer relationships, negative reflection, lack of emotional sharing and victimization tendencies while it was determined that the 18-22 years old group adopted more compared to those in the 28-32 years old group. No significant difference was observed in the variables of the place of residence, education or monthly income level.

Keywords: Sport, Peer Relations, Peer Bullying.

GİRİŞ

Sporla ilgili çok farklı tanımlamalar yapılmasına karşın bu tanımların benzerlikleri çok fazladır. İnsanlık tarihinin başlangıcına kadar giden bir geçmişe sahiptir ve toplumsal yaşantımızın vazgeçilmez bir olgusu durumundadır. İnsanoğlu sürekli spor olgusunun içinde olmuştur. Mağara devrindeki ilkel insanlar spor kavramından uzak olsalar da, avlanma için koşmuş, sıçramış, vücudunu çevikleştirmek zorunda kalmıştır. Ancak bu hareketler sporun tanımı içinde yer alan bilinçli, düzenli ve sürekli olmayan hareketler olduğu için spor kavramını tanımlayamamıştır. Doğa ile mücadelesinden dolayı farkında olmadan hareket içinde olan insanoğlu, yeni yeni şeyler keşfettikçe spora da yeni özellikler kazandırmıştır. Böylece sporun gelişimi insanoğlunun gelişimine paralel bir çizgi içinde olmuştur. Sporun özünde dinamizm ve bunun verdiği ayrı bir önem yatmaktadır (Sunay, 2003).

Toplumsal bir varlık olan insan, yaşamının her döneminde temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılama, kendini güvende hissetme, kişilerarası etkili iletişim kurma, bir gruba ait olma, sevmek, sevilen ve saygı duyulan bir birey olarak hayatını idame ettirme ve kendini gerçekleştirme gereksinimi hisseder (Kılıç, 2009).

Akran ilişkileri, aynı yaşta ya da gelişim düzeyinde olan, benzer değer, yaşantı ve sosyal bağlamı paylaşan bireyler arasındaki karşılıklılık ve devamlılık gösteren etkileşimlerin bütünü olarak tanımlanmaktadır (Gülay, 2010).

Akran ile kurulan yakın ilişkiler bireyin yaşamının her döneminde önemli olmakla beraber, özellikle psiko-sosyal değişimlerin hızlandığı ergenlik döneminde ön plana çıkmakta (Marcia, 1980), ergenlik döneminin en belirgin tanımlayıcısı (Waterman, 1982) olmakta; sosyal bağları güçlendirici, etkileşimi kolaylaştırıcı ve olumsuz duygulanımlara karşı koruyucu bir role aracılık etmektedir (Vitaro, Boivin, & Bukowski, 2011).

Hem olumlu hem de olumsuz özellikleri içinde barındıran akran ilişkileri; birliktelik, çatışma, yardım, koruma ve yakınlık kavramlarını içermektedir (Bukowski, Hoza & Boivin, 1994). ‘Birliktelik’, bireyin akranı ile gönüllü olarak geçirdiği zamanı, ‘çatışma’ durumu ise arkadaşlıklardaki anlaşmazlıkları ifade etmektedir. Akran ilişkilerinde yer alan ‘yardım’ kavramı; adaletsizliklere karşı akranını savunma ve karşılıklı birbirlerine yardım etme durumlarını içerirken; ‘koruma’ kavramı ise, bireyin karşılaştıkları sorunları akranı ile birlikte çözüm bulma süreçlerini kapsamaktadır. ‘Yakınlık’ ise akranların birbirine duygusal olarak bağlanması durumunu ifade etmektedir (Atik, Çoban, Çok, Doğan &

Karaman, 2014). Zorbalık, güçlerdeki dengesizliğe bağlı ortaya çıkan planlı ve kasıtlı saldırgan davranışlar olarak tanımlanmıştır (Bilgin, 2007).

Kısacası sürekli ve bir amaca yönelik olarak uygulanan güç dengesizlikleri anlamına gelen zorbalık, fiziksel veya sosyal statü açısından birbirine eşit olan iki birey arasında yaşanan belli bir sıklığı olmayan çatışma, tartışma ya da kavgalardan farklı olduğu ayırt edilmelidir. Zorbalık olarak görülen bir eylemin şu unsurları taşıması gerekir (Kanat, 2015). Araştırma spor yapan bireylerin akran ilişkileri ve akran zorbalığının ortaya koyduğu etkileri incelemek amacıyla yapılmıştır.

YÖNTEM

Bu çalışma spor yapan bireylerin akran ilişkileri ve akran zorbalığının incelenmesini amaçlamaktadır. Bu çalışmanın evrenini Fırat Üniversitesinde öğrenim gören öğrenciler oluştururken örneklemini ise tesadüfi yöntem ile seçilen 200 birey oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Akran İlişkileri Ölçeği (AİÖ)”, “Zorbalık Eğilim Ölçeği (ZEÖ)” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Akran ilişkileri ölçeği Bukowski, Hoza ve Boivin (1994) tarafından ergenlerin arkadaşlık ilişkilerinin özelliklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin 5 alt boyutu vardır ve ölçek 23 maddeden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar sırasıyla: Birliktelik (4 madde), Çatışma (4 madde), Yardım (5 madde), Koruma (5 madde) ve Yakınlık (5 madde) olmak üzere isimlendirilmiştir. Ölçek 5’li Likert tipi derecelendirme (1= Doğru Değil, 5= Tamamen Doğru) üzerinden cevaplandırılmaktadır. Türkçe uyarlaması Atik, Doğan, Karaman, Çoban ve Çok (2014) tarafından yapılmıştır. Türkçe Ölçek 22 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin Türkçe formunun Cronbach alfa katsayıları. 66 ile. 86 arasındadır. Ölçeğin toplama göre iç tutarlık katsayısı .85’tir.

Zorbalık Eğilim Ölçeği Olweus (1997) tarafından okullarda zorbaca davranışların belirlenmesi amacıyla geliştirilmiş toplam 40 maddeden oluşan “Zorba/Magdur ölçeği”dir. Türkçeye uyarlaması Dölek (2002) tarafından gerçekleştirilen ve 26 maddeden oluşan Ölçek 6 faktörden oluşmaktadır. Bu alt boyutlar sırasıyla Olumsuz Yansıtma (5 madde), Duygusal Paylaşım Eksikliği (6 madde), Haklı Görme (Zorbalığı) (4 madde), Üzmek (4 madde), Güçlü Kullanma (6 madde) ve Rahatsız Olmama (1 madde) olarak adlandırılmıştır. Ölçek 4’lü Likert tipi derecelendirme (1= Hiç Katılmıyorum, 4= Kesinlikle Katılıyorum) üzerinden cevaplandırılmaktadır. Dölek tarafından Ölçeğin güvenirlik analizleri için alt ve üst çeyreklikler madde analizi ve test tekrar test analizleri yapılmıştır. Ölçeğin toplamı için .47, olumsuz yansıtma alt boyutu için .41, kendini haklı

görmek alt boyutu için .69, rahatsız olmama alt boyutu için .55 olarak katsayılar elde edilmiştir.

Verilerin Analizi

2018-2019 Eğitim-Öğretim güz yarı yılında Fırat Üniversitesi kampus içerisinde spor yapan bireylere uygulanarak veriler toplanmıştır. Verilerin analizi bilgisayar paket programı kullanılarak değerlendirmeler yüzde ve frekans hesaplamaları ile yapılmıştır. Veriler normal dağılım gösterdiği için gruplar arasındaki farklılığın tespiti için ikili değişkenlerin karşılaştırılmasında t-Testi, ikiden fazla değişkenin karşılaştırılmasında ANOVA testi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1

Demografik Bilgiler Tablosu

Değişkenler		f	%
Cinsiyet	Erkek	102	51,0
	Kadın	98	49,0
	Toplam	200	100,0
Yaşınız	18-22	127	63,5
	23-27	67	33,5
	28-32	6	3,0
	Toplam	200	100,0
Yaşadığınız Yer	İlçe	57	28,5
	İl	96	48,0
	Büyükşehir	47	23,5
	Toplam	200	100,0
Eğitim Durumu	Üniversite	178	89,0
	Yüksek lisans	9	4,5
	Doktora	13	6,5
	Total	200	100,0
Aylık Gelir Durumu	1000 TL Altı	110	55,0
	1001-2000 TL	65	32,5
	2001-3000 TL	20	10,0
	3001-4000 TL	5	2,5
	Total	200	100,0
Medeni Durum	Evli	7	3,5
	Bekar	193	96,5
	Toplam	200	100,0

Spor Yapan Bireylerin Akran İlişkileri ve Akran Zorbalığının İncelenmesi

Çalışma kapsamında ankete katılan bireylerin % 51'inin erkek %49'unun ise kadın olduğu görülürken, % 63.5'i 18-22 yaş aralığında ve % 89'unun lisans düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip olduğu ve % 55'nin ise 1000 TL altı gelir düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 2

Cinsiyet değişkenine göre tüm ortalamaların t testi karşılaştırılması

	Cinsiyet	N	X	SS	Std. Hata	t	p
Birliktelik alt boyutu	Erkek	102	3,11	,87	,08	.407	.524
	Kadın	98	3,01	,87	,08		
Çatışma alt boyutu	Erkek	102	2,95	,86	,08	1.681	.196
	Kadın	98	2,59	,96	,09		
Yardım alt boyutu	Erkek	102	3,56	,84	,08	1.781	.184
	Kadın	98	3,83	,91	,09		
Koruma alt boyutu	Erkek	102	3,52	,72	,07	2.328	.129
	Kadın	98	3,74	,81	,08		
Yakınlık alt boyutu	Erkek	102	3,42	,72	,07	5.862	.016
	Kadın	98	3,61	,83	,08		
Akran ilişkileri genel ortalaması	Erkek	102	3,34	,56	,05	.002	.967
	Kadın	98	3,40	,57	,05		
Olumsuz Yansıtma alt boyutu	Erkek	102	2,56	,60	,06	.038	.846
	Kadın	98	2,25	,64	,06		
Duygusal paylaşım Eksikliği	Erkek	102	2,61	,55	,05	.021	.885
	Kadın	98	2,35	,56	,05		
Haklı görme alt boyutu	Erkek	102	2,76	,51	,05	.643	.424
	Kadın	98	2,68	,55	,05		
Üzmek alt boyutu	Erkek	102	2,62	,52	,05	.238	.626
	Kadın	98	2,59	,49	,05		
Güçlü kullanma alt boyutu	Erkek	102	2,63	,42	,04	.250	.618
	Kadın	98	2,56	,44	,04		
Zorbalık eğilimi genel ortalaması	Erkek	102	2,63	,35	,03	.001	.979
	Kadın	98	2,47	,36	,03		

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında Akran ilişkileri genel ortalaması, olumsuz yansıtma, duygusal paylaşım ve zorbalık eğilimi genel ortalamasına göre anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Buna göre akran ilişkilerinde, olumsuz

yansıtma, duygusal paylaşım eksikliklerinde ve zorbalık eğilimlerinde erkeklerin daha çok baskın oldukları görülmüştür.

Tablo 3

Yaş değişkenine göre tüm ortalamaların Anova Testi karşılaştırılması

		KT	Sd	KO	F	p
Birliktelik alt boyutu	Gruplar Arası	4,662	2	2,331	3,095	,047*
	Gruplar İçi	148,368	197	,753		
	Toplam	153,030	199			
Çatışma alt boyutu	Gruplar Arası	1,065	2	,533	,613	,543
	Gruplar İçi	171,207	197	,869		
	Toplam	172,272	199			
Yardım alt boyutu	Gruplar Arası	3,065	2	1,532	1,959	,144
	Gruplar İçi	154,128	197	,782		
	Toplam	157,193	199			
Koruma alt boyutu	Gruplar Arası	1,385	2	,693	1,158	,316
	Gruplar İçi	117,850	197	,598		
	Toplam	119,235	199			
Yakınlık alt boyutu	Gruplar Arası	,881	2	,440	,711	,493
	Gruplar İçi	122,063	197	,620		
	Toplam	122,943	199			
Akran ilişkileri genel ortalaması	Gruplar Arası	1,058	2	,529	1,638	,197
	Gruplar İçi	63,620	197	,323		
	Toplam	64,678	199			
Olumsuz Yansıtma alt boyutu	Gruplar Arası	1,151	2	,575	1,405	,248
	Gruplar İçi	80,650	197	,409		
	Toplam	81,801	199			
Duygusal paylaşım Eksikliği	Gruplar Arası	1,209	2	,605	1,831	,163
	Gruplar İçi	65,056	197	,330		
	Toplam	66,265	199			
Haklı görme alt boyutu	Gruplar Arası	,114	2	,057	,196	,823
	Gruplar İçi	57,511	197	,292		
	Toplam	57,625	199			
Üzmek alt boyutu	Gruplar Arası	,140	2	,070	,265	,768
	Gruplar İçi	51,954	197	,264		
	Toplam	52,094	199			
Güçlü kullanma alt boyutu	Gruplar Arası	,031	2	,016	,082	,922
	Gruplar İçi	37,963	197	,193		
	Toplam	37,994	199			
Zorbalık eğilimi genel ortalaması	Gruplar Arası	,310	2	,155	1,139	,322
	Gruplar İçi	26,809	197	,136		
	Toplam	27,119	199			

Spor Yapan Bireylerin Akran İlişkileri ve Akran Zorbalığının İncelenmesi

Çalışmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarına göre akran ilişkilerinin birliktelik alt boyutuna göre anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Buna göre 18-22 yaş grubundaki bireylerin 28-32 yaş grubundakilere oranla daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir.

Tablo 4

Yaşadığı Yer değişkenine göre tüm ortalamaların Anova Testi karşılaştırılması

		KT	sd	KO	F	p
Birliktelik alt boyutu	Gruplar Arası	1,313	2	,656	,852	,428
	Gruplar İçi	151,717	197	,770		
	Total	153,030	199			
Çatışma alt boyutu	Gruplar Arası	2,640	2	1,320	1,533	,218
	Gruplar İçi	169,632	197	,861		
	Total	172,272	199			
Yardım alt boyutu	Gruplar Arası	,986	2	,493	,622	,538
	Gruplar İçi	156,207	197	,793		
	Total	157,193	199			
Koruma alt boyutu	Gruplar Arası	,095	2	,047	,078	,925
	Gruplar İçi	119,140	197	,605		
	Total	119,235	199			
Yakınlık alt boyutu	Gruplar Arası	1,138	2	,569	,920	,400
	Gruplar İçi	121,805	197	,618		
	Total	122,943	199			
Akran ilişkileri genel ortalaması	Gruplar Arası	,043	2	,021	,065	,937
	Gruplar İçi	64,635	197	,328		
	Total	64,678	199			
Olumsuz Yansıtma alt boyutu	Gruplar Arası	,348	2	,174	,421	,657
	Gruplar İçi	81,453	197	,413		
	Total	81,801	199			
Duygusal paylaşım Eksikliği	Gruplar Arası	,760	2	,380	1,143	,321
	Gruplar İçi	65,506	197	,333		
	Total	66,265	199			
Haklı görme alt boyutu	Gruplar Arası	,447	2	,224	,770	,464
	Gruplar İçi	57,178	197	,290		
	Total	57,625	199			
Üzmek alt boyutu	Gruplar Arası	,089	2	,045	,169	,845
	Gruplar İçi	52,004	197	,264		
	Total	52,094	199			
Güçlü kullanma alt boyutu	Gruplar Arası	,053	2	,026	,137	,872
	Gruplar İçi	37,941	197	,193		
	Total	37,994	199			
Zorbalık eğilimi genel ortalaması	Gruplar Arası	,002	2	,001	,008	,992
	Gruplar İçi	27,117	197	,138		
	Total	27,119	199			

Araştırmaya katılan bireylerin yaşadığı yer değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 5

Eğitim Durumu değişkenine göre tüm ortalamaların Anova Testi karşılaştırılması

		KT	sd	KO	F	p
Birliktelik alt boyutu	Gruplar Arası	1,150	2	,575	,746	,476
	Gruplar İçi	151,880	197	,771		
	Toplam	153,030	199			
Çatışma alt boyutu	Gruplar Arası	1,423	2	,712	,821	,442
	Gruplar İçi	170,849	197	,867		
	Toplam	172,272	199			
Yardım alt boyutu	Gruplar Arası	,486	2	,243	,305	,737
	Gruplar İçi	156,707	197	,795		
	Toplam	157,193	199			
Koruma alt boyutu	Gruplar Arası	,418	2	,209	,347	,707
	Gruplar İçi	118,817	197	,603		
	Toplam	119,235	199			
Yakınlık alt boyutu	Gruplar Arası	,475	2	,238	,382	,683
	Gruplar İçi	122,468	197	,622		
	Toplam	122,943	199			
Akran ilişkileri genel ortalaması	Gruplar Arası	,047	2	,023	,071	,931
	Gruplar İçi	64,631	197	,328		
	Toplam	64,678	199			
Olumsuz Yansıtma alt boyutu	Gruplar Arası	,388	2	,194	,470	,626
	Gruplar İçi	81,412	197	,413		
	Toplam	81,801	199			
Duygusal paylaşım Eksikliği	Gruplar Arası	,811	2	,405	1,220	,297
	Gruplar İçi	65,455	197	,332		
	Toplam	66,265	199			
Haklı görme alt boyutu	Gruplar Arası	,485	2	,243	,836	,435
	Gruplar İçi	57,140	197	,290		
	Toplam	57,625	199			
Üzmek alt boyutu	Gruplar Arası	,718	2	,359	1,376	,255
	Gruplar İçi	51,376	197	,261		
	Toplam	52,094	199			
Güçlü kullanma alt boyutu	Gruplar Arası	,029	2	,014	,075	,928
	Gruplar İçi	37,966	197	,193		
	Toplam	37,994	199			
Zorbalık eğilimi genel ortalaması	Gruplar Arası	,255	2	,127	,935	,394
	Gruplar İçi	26,864	197	,136		
	Toplam	27,119	199			

Spor Yapan Bireylerin Akran İlişkileri ve Akran Zorbalığının İncelenmesi

Araştırmaya katılan bireylerin eğitim değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

Tablo 6

Aylık Gelir Durumu değişkenine göre tüm ortalamaların Anova Testi karşılaştırılması

		KT	sd	KO	F	p
Birliktelik alt boyutu	Gruplar Arası	5,304	3	1,768	2,346	,074
	Gruplar İçi	147,726	196	,754		
	Toplam	153,030	199			
Çatışma alt boyutu	Gruplar Arası	2,612	3	,871	1,006	,391
	Gruplar İçi	169,660	196	,866		
	Toplam	172,272	199			
Yardım alt boyutu	Gruplar Arası	5,163	3	1,721	2,219	,087
	Gruplar İçi	152,030	196	,776		
	Toplam	157,193	199			
Koruma alt boyutu	Gruplar Arası	2,360	3	,787	1,319	,269
	Gruplar İçi	116,875	196	,596		
	Toplam	119,235	199			
Yakınlık alt boyutu	Gruplar Arası	4,712	3	1,571	2,604	,053
	Gruplar İçi	118,231	196	,603		
	Toplam	122,943	199			
Akran ilişkileri genel ortalaması	Gruplar Arası	2,485	3	,828	2,611	,053
	Gruplar İçi	62,193	196	,317		
	Toplam	64,678	199			
Olumsuz Yansıtma alt boyutu	Gruplar Arası	,400	3	,133	,321	,810
	Gruplar İçi	81,401	196	,415		
	Toplam	81,801	199			
Duygusal paylaşım Eksikliği	Gruplar Arası	2,349	3	,783	2,401	,069
	Gruplar İçi	63,916	196	,326		
	Toplam	66,265	199			
Haklı görme alt boyutu	Gruplar Arası	1,541	3	,514	1,795	,150
	Gruplar İçi	56,084	196	,286		
	Toplam	57,625	199			
Üzmek alt boyutu	Gruplar Arası	,768	3	,256	,978	,404
	Gruplar İçi	51,325	196	,262		
	Toplam	52,094	199			
Güçlü kullanma alt boyutu	Gruplar Arası	,055	3	,018	,095	,963
	Gruplar İçi	37,939	196	,194		
	Toplam	37,994	199			
Zorbalık eğilimi genel ortalaması	Gruplar Arası	,259	3	,086	,630	,597
	Gruplar İçi	26,860	196	,137		
	Toplam	27,119	199			

Araştırmaya katılan bireylerin aylık gelir durumu değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırmamız spor yapan bireylerin akran ilişkileri ve akran zorbalığının incelenmesinin ortaya koyduğu etkileri amacıyla yapılmıştır. Bu bölümde, araştırmanın bulgularında ortaya konan sonuçlar literatür ile değerlendirilip yorumlanmış ve tartışılmıştır. Bu çalışmada sporcu kimliğine sahip lise öğrencilerinde akran ilişkileri ve akran zorbalıkları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmada öğrencilerin sporcu kimlik düzeyleri, akran ilişkileri ve zorbalık eğilim düzeylerini belirlemek için ölçekler uygulanmış ve bunun yanında bazı kişisel bilgileri alınmıştır.

Çalışma kapsamında ankete katılan bireylerin % 51.0 mının erkek %49.0 mının ise bayan olduğu görülürken, % 63.5 ini 18-22 yaş aralığında ve % 89.0 mının lisans düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip olduğu ve % 55.0 mının ise 1000 tl altı gelir düzeyinde olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarına bakıldığında akran ilişkileri genel ortalaması, olumsuz yansıtma, duygusal paylaşım ve zorbalık eğilimi genel ortalamasına göre anlamlı farklılıkların olduğu tespit edilmiştir. Buna göre akran ilişkilerinde, olumsuz yansıtma, duygusal paylaşım eksikliklerinde ve zorbalık eğilimlerinde erkeklerin daha çok baskın oldukları görülmüştür. Tasiemski ve diğerleri (2004) yapmış oldukları çalışmada bireylerin sporcu kimlik düzeylerinin, cinsiyet, açısından incelenmiş olup spora katılım süresi ve sporculuk düzeyine göre değişiklik gösterdiğini belirtmiştir.

Çalışmaya katılan bireylerin yaş değişkenine göre yapılan Anova testi sonuçlarına göre akran ilişkilerinin birliktelik alt boyutuna göre anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır. Buna göre 18-22 yaş grubundaki bireylerin 28-32 yaş grubundakilere oranla daha çok benimsedikleri tespit edilmiştir. Mac Pherson ve diğerleri (2016)'in yapmış oldukları çalışmada organize sporlarda akran gruplarının genç kadınların kimlik gelişimlerine etkisini inceledikleri araştırmaya yaşları 13-17 yaş aralığındaki bireylerin, spordaki akran ilişkilerinin genç kadın sporcuların psikolojik olarak gelişimlerine olumlu katkı sağladığını ortaya koymuştur.

Araştırmaya katılan bireylerin yaşadığı yer, eğitim ve aylık gelir durumu değişkenine göre yapılan anova testi sonuçlarına göre anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır

Sonuç olarak çalışmaya katılan bireylerin, % 51.0 mının erkek olduğu, % 63.5 ini 18-22 yaş aralığında ve % 89.0 mının lisans düzeyinde bir eğitim seviyesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğe katılan ve spor yapan bireylerin cinsiyet değişkenine göre yapılan t testi sonuçlarına göre akran ilişkilerinde,

olumsuz yansıtma, duygusal paylaşım eksikliklerinde ve zorbalık eğilimlerinde erkeklerin daha çok baskın oldukları görülürken, 18-22 yaş grubundaki bireylerin 28-32 yaş grubundakilere oranla daha akran ve zorbalık eğilimlerin daha çok benimsedikleri görülmüştür.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Bilgin A. (2007). Yatılı ve gündüzlü ilköğretim okulu öğrencilerinin zorbalığa ilişkin görüşleri. *Ege Eğitim Dergisi*, 8(1), 1–18.
- Bukowski, W. M., Hoza, B., & Boivin, M. (1994). Measuring friendship quality during pre and early adolescence: the development and psychometric properties of the friendship qualities scale. *Journal of Social and Personal Relationships*, 11, 471-84. doi: 10.1177/0265407594113011
- Dölek, N. (2002). *Öğrencilerde Zorbaca Davranışların Araştırılması ve bir Önleyici Program Modeli*. Yayınlanmamış doktora tezi, Marmara Üniversitesi / Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erkan-Atık, Z. Çok, F., Çoban, A., Doğan, T. G. & Karaman, N. (2014). The turkish adaptation of the friendship qualities scale: a validity and reliability study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 14(2), 8-14.
- Gülay, H. (2010). *Okulöncesi Dönemde Akran İlişkileri*. Birinci baskı, Pegem Akademi yayınları.
- Kanat M. (2015). *Lise Öğrencilerinin Beden Eğitimi ve Spor Dersi Alma Düzeylerine Göre Zorba Davranışları ile Temel Değer Düzeylerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi sağlık bilimleri enstitüsü beden eğitimi ve spor ana bilim dalı.
- Kılıç, N. (2009). *İlköğretim 6, 7, 8. Sınıf Öğrencilerinin Zorbalık Düzeylerinin Yordanması (Konya ili Cihanbeyli ilçesi ilçe merkez örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi.
- MacPherson, E., Kerr, G. & Stirling, A. (2016). The influence of peer groups in organized sport on female adolescents' identity development. *Psychology of Sport and Exercise*, 23(1), 73-81.
- Marcia, J. E. (1980). Identity and adolescence. In J. Adelson (Ed.). *Handbook of Adolescent Psychology*, 159-187. Wiley.
- Olweus, D. (1997). Bully/victim problems in School: facts and intervention. *European Journal of Psychology of Education*, 12(4), 495-510.

- Sunay, H. (2003). Türk spor politikasına analitik bir bakış Ankara Üniversitesi spor bilimleri fakültesi. *Spormetre Dergisi*, 1(1), 39-42.
- Tasiemski, T., Kennedy, P., Gardner, B. P. & Blaikley, R. A. (2004). Athletic identity and sports participation in people with spinal cord injury. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 21(4), 364-378.
- Vitaro, F., Boivin, M., & Bukowski, W. M. (2011). The role of friendship in child and adolescent psychosocial development. In K. H. Rubin, W. M. Bukowski, & B. Laursen (Eds.), *Handbook of peer interactions, relations, and groups*, 570-571. The Guilford Press.
- Waterman, A. S. (1982). Identity development from adolescence to adulthood: An extension of theory and a review of research. *Developmental Psychology*, 18(3), 341-358.